

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК МЕТОД УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Київський національний торговельно-економічний університет

Анотація: у роботі досліджено облікову інформацію, яка забезпечує виконання функцій обліку та бухгалтерський облік, як метод управління підприємством.

Ключові слова: бухгалтерський облік; облікова інформація; фінансовий стан суб'єкта господарювання; управління підприємством.

ACCOUNTING AS A METHOD OF ENTERPRISE MANAGEMENT

Abstract: The paper investigates accounting information that ensures the performance of accounting functions and accounting as a method of enterprise management.

Keywords: accounting; accounting information; the financial condition of the entity; enterprise management.

Будучи складною системою, бухгалтерський облік проявляється на всіх рівнях економічних відносин: від мікроекономічного до макроекономічного. Для ефективного управління підприємством, необхідним є отримання економічної інформації. Джерелом її отримання слугує бухгалтерський облік.

Євдокимов В.В влучно зазначає, що економічна інформація відображає об'єктивні закономірності виробничих процесів. Вона характеризує процеси і явища економічного життя, несе нові завдання про виникаючі проблемні ситуації, що вимагають управління, дозволяє ухвалювати оптимальні рішення по управлінню і контролювати їх виконання. Бухгалтерська інформація як складова економічної є одним із її видів, які характеризують виробничо-господарську діяльність підприємства. Вона відрізняється великим обсягом та різноманітністю, їй притаманний масовий характер обчислень [1]. Автор також надає бухгалтерському обліку статусу інформаційного інструменту задоволення інформаційних потреб різних учасників соціально-економічних відносин, що розширює його соціальну значимість в суспільстві [1]. Визначення бухгалтерського обліку наведено в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»: це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [2]. Також в даному Законі визначено поняття «внутрішньогосподарський (управлінський) облік», під яким розуміють систему обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством [2].

Облікова інформація повинна забезпечувати виконання всіх функцій обліку. На думку Л.М. Васильєвої, облік виконує такі функції, як інформаційна (забезпечує відображення фактичного стану господарської діяльності); контрольна (забезпечує контроль збереження і раціонального використання господарських активів, капіталу, зобов'язань та господарської діяльності); функція управління (забезпечує економічною інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, можливості активного впливу на хід господарських процесів); виховна (сумління і бережливе використання ресурсів господарства)[3].

Бухгалтерський облік як наука на базі сукупності специфічних прийомів і принципів формує інформацію про майно підприємства, його капітал в господарських процесах. Підсумкова бухгалтерська інформація являє собою сукупність окремих економічних показників, що використовуються в системі прийняття управлінських рішень з метою контролю та управління діяльністю промислового підприємства з урахуванням вимог економічних відносин та особливостей управління підприємством [1].

Результативність діяльності відображається у фінансово-економічних показниках, які найкраще характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання та дають розуміння про економічний потенціал його розквіту. На сьогодні в умовах економічного розвитку суб'єктів господарювання питання фінансових результатів в бухгалтерському обліку вважається одним із основних при виконанні господарської діяльності, так як фінансовий результат є основним остаточним показником. Фінансові результати характеризують майже всі аспекти діяльності підприємства: продуктивність праці, ступінь використання основних засобів, трудових, матеріальних і грошових ресурсів, собівартість реалізованої продукції, її якість, обсяг та ціни реалізації продукції, тощо [4].

Аналізуючи досвід міжнародної практики бухгалтерського обліку можемо виділити два основні методи визначення фінансового результату діяльності підприємства: балансовий метод та метод «витрати – випуск».

Закордоном найбільшого поширення у діяльності підприємств є метод «витрати – випуск», в той час, як балансовий метод розрахунку фінансового результату є більш притаманним для діяльності підприємств малого бізнесу. У порівнянні з міжнародною практикою, в українській практиці допустимим є лише один підхід до визначення фінансового результату господарської діяльності підприємства, зміст якого описаний в Положеннях (стандартах) бухгалтерського обліку [5]. Для підприємств будь-якої організаційної форми, важливо отримувати позитивний фінансовий результат – прибуток. Для визначення фінансового результату діяльності підприємства за звітний період необхідно дотримуватись принципів визначення доходів і витрат, а саме: нарахування, відповідності, періодичності [5].

Виходячи з принципу періодичності, для визначення фінансового результату доходи та витрати підприємства розподіляються за звітними періодами. Звітним періодом є 1 рік, проміжними звітними періодами є квартал, місяць. Доходи підприємства класифікуються за видами діяльності, що здійснюються цим підприємством. Такий підхід дає можливість враховувати особливості кожного виду діяльності, відслідковувати зміни за видами діяльності та забезпечувати інформацією для подальшого аналізу та прийняття управлінських рішень [6].

Якщо бухгалтерський облік розглядати як функцію управління, то він активно взаємодіє з іншими функціями, такими як: планування, контроль та аналіз. Елементи методу бухгалтерського обліку (документування, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, оцінка, калькулювання, баланс та звітність) слід розглядати в якості інструментів підготовки релевантних даних на всіх етапах прийняття управлінських рішень. Наприклад: при застосуванні певної моделі управління щодо нарощування обсягів виробництва (реалізації) продукції, товарів, робіт, послуг управлінський персонал використовує узагальнену облікову інформацію про наявні ресурси, можливість їх залучення. Проте, за підсумками оцінки результатів виконання прийнятих рішень, за умови встановлення негативних відхилень та задля контролю, може використовуватися деталізована інформація з первинних документів тощо [7].

Не можемо не зазначити, що облік як наука – дуже багатогранна. Ця наука ставить перед обліковцем управлінські цілі, для досягнення яких, йому необхідно вправно володіти сучасними ефективними методами прийняття рішень, вміти аналізувати внутрішнє та зовнішнє середовище діяльності підприємства, передбачати можливі варіанти розвитку подій, щоб розробляти, адекватно аналізувати та забезпечувати здійснення визначених стратегій.

Бухгалтерський облік служить інтересам задоволення соціальних потреб працівників підприємства, зростанню обсягів випуску конкурентоспроможної продукції на внутрішньому та зарубіжному ринках, ефективному господарюванню із застосуванням нових прогресивних технологій. Він здійснюється безпосередньо на підставі документального оформлення всіх господарських процесів та сприяє контролю за раціональним використанням грошових і матеріальних ресурсів, не допускаючи непродуктивних витрат, запобігає виникненню штрафних санкцій за порушення договірної дисципліни тощо [8].

Таким чином, бухгалтерський облік є рушійною силою функціонування підприємства, що сприяє його ефективному управлінню та економічному зростанню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Євдокимов В.В. Адаптивна модель інтегрованої системи бухгалтерського обліку [текст]: монографія / В.В. Євдокимов. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 516 с, с. 79-80.

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Васильєва Л.М. Бухгалтерський облік як наука і практична діяльність / Л.М. Васильєва // Сталій розвиток економіки. – 2013. – № 4(21). – С. 252–254.
4. Мардус Н.Ю., Шкарлат А.О. Теоретичні і методичні підходи до визначення прибутку підприємства в обліку та аудиті. Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2017/4_04_uk/11.pdf.
5. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 18 «Доходи». URL: <http://www.minfin.gov.ua>
6. Мардус Н. Ю., Вакула А.Ю. Розуміння фінансових результатів у обліку і аудиті. Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2018» : Міжнар. наук.-практ. конф. 5-7 грудня 2018 р. Харків : НТУ «ХП», 2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.
7. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: навчальний посібник / О.А. Лаговська, С.Ф. Легенчук, В.І. Кузь, С.В. Кучер. – Житомир: Житомирський державний технологічний університет, 2017. – 416 с. URL: https://learn.ztu.edu.ua/pluginfile.php/32469/mod_resource/content/1/KNIGA.pdf
8. Гаргуша С. Бухгалтерський облік як джерело інформації для прийняття управлінських рішень. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2012. Вип. 2 (5). Т.1. С.64–68. URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/5.1/64.pdf>.
9. Кузуб М.В. Інструменти стандартизації фінансових даних. URL: <https://knute.edu.ua/file/MTc=/c902b121ed3493620cf96cfa0c166fca.pdf>.
10. Лещій Л.А., Кузуб М.В., «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70- річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ.

Кузуб Михайло Віталійович – старший викладач кафедри обліку та оподаткування, Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, e-mail: m.kuzub@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>.

Крикун Катеріна Сергіївна – здобувач вищої освіти (бакалавр), Київський національний торговельно-економічний університет, м. Київ, e-mail: k_krykun_frhtb_18_13_b_d@knute.edu.ua.

Kuzub Mykhailo Vitaliyovych – Senior Lecturer, Department of Accounting and Taxation, Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, e-mail: m.kuzub@knute.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0001-6222-4892>.

Kyikun Katerina Sergiyvna – graduate (bachelor), Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv, e-mail: k_krykun_frhtb_18_13_b_d@knute.edu.ua.